

Юридичні послуги: як правильно вибрати юридичну фірму?

*Якщо не висловлені протилежні думки,
то ні з чого вибирати найкраще.
Геродот*

В очікуванні саміту Східного партнерства у Вільнюсі та його підсумків виникає все більше запитань, щодо готовності України прийняти зміни в суспільно-політичному житті, які викличе дана подія. При чому це питання не втратить своєї актуальності при будь-якому результаті саміту. Наскільки ж ми є адаптованими до європейських стандартів на державному рівні і наскільки збігаються наші підходи до формування інститутів громадянського суспільства?

У запропонованому вам *огляді* (а саме це слово є ключовим у даному матеріалі) автори звертають увагу на досить важливий аспект і складову даної проблеми - підхід до різноманітних систем рейтингування і суспільного визнання діяльності тих або інших складових громадянського суспільства.

Найбільш логічно буде розпочати з оцінки роботи українських юристів, оскільки саме на них ляже весь тягар адаптації законодавчої бази, уніфікації національного законодавства та одноманітного підходу до його застосування для протидії корупції (що є одним із основних постулатів європейського права). А саме, звернемося до огляду сфери надання юридичних послуг і спробуємо застосувати у ньому міжнародні стандарти подібних досліджень. У них за основу оцінки діяльності того або іншого юриста, так само як і фірми, береться *vox populi* – оцінка даної діяльності споживачем, а також аналіз незалежних джерел, з яких методом соціологічного дослідження можливо отримати необхідну інформацію. На наш погляд, подібна система є більш незалежною, ніж така, при якій «кращий» представник у кожній практиці визначається виключно на підставі поданих ним же самим даних і, як наслідок, - шляхом порівняння кількісних фінансових, організаційних і кадрових показників. За таких умов «об'єктивність» безпосередньо залежна від чесності фірми і правдивості поданих нею даних.

Найбільш авторитетні огляди (такі як британський рейтинг юридичних фірм Chambers Europe; IFLR1000; THE LAWYER EUROPEAN 100 і т.п.) не надсилають анкети потенційним учасникам, а беруть інформацію з відкритих джерел, вибірково опитують конкурентів і на підставі всіх даних роблять власні висновки. Як правило, анкети, якщо і розсилаються, то тільки тим фірмам, які потрапили в поле зору оглядача. Результат – не безапеляційне визнання «кращої із кращих» фірм, а її «рекомендованість» від імені авторів програми.

Власне, запозичення ідеї рекомендувати споживачеві найбільшу кількість фірм, базуючись на реаліях національного ринку юридично послуг, і слугувало основою для нашого дослідження .

Насиченість ринку юридичних послуг в Україні досить висока. До того ж, значна кількість профільної юридичної інформації, яку здатні оцінити в основному лише колеги-юристи, не сприяє ефективності прийняття рішення про співпрацю з тією або іншою фірмою. В результаті, зіштовхуючись з необхідністю вибору фахівця для консультації або захисту своїх прав у суді, для взаємодії з державними органами тощо, досить не просто віддати перевагу кому б то не було. Кожен потенційний споживач юридичних послуг по різному підходить до вибору: одні прискіпливо вивчають рекламу, інші спираються більшою мірою на інтуїцію, а хтось – банально довіряє думці сусіда або кращого друга.

Аналітики ШЕРП вирішили підготувати матеріал на допомогу правильному вибору представника чи захисника ваших інтересів. Наслідком використання запропонованих рекомендацій ми бачимо не тільки результат вирішення юридичного питання, але й правильний розподіл витраченого часу, і, як підсумок, – ефективне використання матеріальних засобів.

Важливо враховувати, що ми не робимо рекламу або антирекламу конкретним юридичним фірмам і максимально неупереджено розглянемо наявні пропозиції щодо надання подібних послуг. Ми публікуємо власні висновки і не претендуємо на істину останньої інстанції. А називаючи критерії відбору, ми надаємо один з аргументів для найбільш раціонального, з нашої точки зору, підходу до вибору компанії. Тобто, резюмуємо: якщо критерії нашого огляду цікаві читачеві, йому будуть цікаві і наші висновки.

ЧИ ДОПОМАГАЄТЕ ВИ ДОМОВИТИСЯ ?

Пріоритетною для початку комплексного огляду ринку юридичних послуг в Україні, з якого розпочата дана стаття, ми бачимо сферу сімейного права. Згідно зі статистикою Департаменту сім'ї та дітей Міністерства соціальної політики України, в нашій країні розпадається 61% шлюбів. Всілякі державні програми розвитку інституту сім'ї майже постійно зазнають фіаско, а більшість наших громадян проходять через тривалі процеси розлучення. У зв'язку з цим зростає значення допомоги юристів, що спеціалізуються на справах про розірвання шлюбів.

Ще один доказ на користь старту оглядів (які ШЕРП планує зробити регулярними) саме з галузі сімейного права. По-перше, юристи, що займаються процесами розірвання шлюбів, не тільки не прагнуть брати участь у рейтингових програмах у цій галузі, а й навіть афішувати її як вид своєї діяльності, можливо, в силу частки снобізму, властивого даній професії. Безумовно, заявити про супровід мільйонної угоди у колі «білих комірців» вважається куди більш престижною справою. Відповідно, з'ясувати реальний розподіл сил у сфері сімейного права – завдання цікаве для дослідження та аналізу. До того ж, сімейне право в більшості випадків регулює відносини за принципом «людина – людина», а саме цей критерій – інтерес до людини як головної цінності сучасного суспільства – вказував як основу своєї діяльності родоначальник і автор подібних досліджень Стів Форбс.

Основні критерії, використані для огляду даного виду практики (критерії будуть змінюватися і доповнюватися для кожної з практик, з урахуванням її специфіки, і так само будуть вказані в кожному новому огляді):

1. Тривалість практики.
2. Кількість працівників юрфірми, що спеціалізуються на подібних справах.
3. Наявність професійних публікацій у спеціалізованих ЗМІ.
4. Захист інтересів однієї з сторін у найбільш «гучних» процесах останніх років.

На підставі даних зовнішніх джерел, власних соціологічних опитувань і порівнянь і проводився підсумковий репутаційний аналіз. Інакше кажучи, ми вивчили профільні ЗМІ, рейтингові програми, а потім, використовуючи відкриті джерела, здійснили опитування фахівців у галузі сімейного права з єдиним питанням: «З ким із юридичних фірм вам не хотілося б зустрітися в суді по процесу розірвання шлюбу по різні сторони барикад, і навпаки, хотілося б працювати в інтересах одного і того ж клієнта?». Методом журналістського розслідування ми також зробили відбір за найбільш резонансними справами розірвання шлюбів останніх трьох років. І, лише на завершення, для отримання внутрішньої інформації фірми, яка була найбільш часто згадуваною в опитуванні обох груп респондентів, направили їй анкетні запитання.

Для того, щоб показати відмінність критеріїв оцінки якості юридичних послуг для різних практик, звернемо увагу на особливості галузі сімейного права.

Критерії вибору юриста зумовлені специфікою суспільних відносин, регульованих даною галуззю права. І якщо, наприклад, в господарському судовому процесі успіх однозначний: перемога у відстоюванні прав клієнта, то в разі розпаду сім'ї не завжди потрібно класти суперника на лопатки.

Успіх у подібних справах – це, в першу чергу, уникнення загострення конфлікту. Ідеальний варіант – це вміння знаходити шляхи досягнення перемир'я і взаємно прийнятні домовленості. Таким чином, роль юриста в подібних процесах наповнюється новими функціями, а основним критерієм професіоналізму виступає кількість справ, які вдалося залагодити без проведення судових засідань.

Вибираючи юриста для розірвання шлюбу, ви не знайдете спеціального рейтингу з цієї галузі. В основних рейтингах тільки дві з представлених юрфірм спеціалізуються на сімейному праві – це «Астерс» та «Укрінюрколегія».

Для жодної з компаній ця спеціалізація не є профільною. Крім того, в ЮФ «Укрінюрколегія» департамент сімейного права займається, в основному, питаннями міжнародного усиновлення, сурогатного материнства і виплати аліментів, а в ЮФ «Астерс» жоден з партнерів не спеціалізується на сімейному праві, тобто для юрфірми сімейне право не є прерогативною галуззю.

У сферах юриспруденції, не пов'язаних безпосередньо з веденням бізнесу, рейтинги не надають достатньої інформації навіть на першому, ознайомчому, етапі вибору юриста. В них складно буде знайти реальних професіоналів з сімейного права, з багатим досвідом роботи.

Подібних юрфірм в Україні не так багато. За нашими даними, однією з рекомендованих компаній для вибору може виступити ЮФ «Самохвалов та Партнери». Її фахівці мають восьмирічний досвід роботи за напрямком. В галузі сімейного права зайняті сім юристів фірми і три помічники, що є одним з факторів надання високоякісних послуг у сфері сімейного права компанією.

Варто відзначити, що якщо в юридичній фірмі певну практику веде тільки один співробітник, то в половині випадків це може бути спричинено тим, що він є лише формально зайнятим «в очікуванні клієнта» і тому його одного вистачає для ведення даного напрямку. Або ж компанія може просто економити на співробітниках, заклавши дану категорію справ тільки одним юристом.

Згідно зі статистикою за 2010-2013 рр., ЮФ «Самохвалов і Партнери» щорічно залагоджує 18-20 справ і складає понад 10 шлюбних контрактів. Мала кількість сімейних договорів пояснюється тим, що українці ще не готові до такої норми і часто звертаються за допомогою до юристів лише в випадках виникнення проблем. Хоча в Америці та країнах Євросоюзу шлюбні контракти укладають 70% пар.

Співвідношення співробітників і кількості справ, які одночасно веде юрист, у сімейному праві значно вище, ніж в інших практиках. Пояснюється це специфікою галузі, в якій ведення справи з врегулювання конфлікту може тривати роками.

Основним спеціальним критерієм у цьому напрямку є вміння створити компроміс між сторонами, не доводячи справу до суду. За отриманими нами даними фахівці ЮФ «Самохвалов та партнери» знаходять прийнятні домовленості в дев'яти випадках із десяти. Тобто юристи компанії професійно володіють навичками медіації.

Не менш важливим фактором для визначення компанії-фахівця з сімейного права виступає і вміння уникнути витоку інформації про клієнтів. У відкритих джерелах матеріали про процеси розірвання шлюбу за участі ЮФ «Самохвалов та партнери» відсутні. Хоча опубліковано понад 50 аналітичних статей у фахових юридичних ЗМІ, де авторами виступають профільні фахівці фірми.

Шукаючи юриста для отримання первинної інформації, в нагоді можуть стати рейтинги за попередні роки (журнал «Фокус», «Вибір клієнта: 100 найкращих юристів України» («Юридична Газета»), «50 провідних юридичних фірм України» (видання «Юридична практика» та «Комерсант»), Legal 500 Ukraine). Але, як ми вже зазначали, не

варто орієнтуватися тільки на них. Користуючись раціональними критеріями, ви завжди зможете підібрати професіонала. Вибір фахівця за рекомендованими нами оцінками – справа трудомістка, але лише в цьому випадку він буде самостійним, правильним і об'єктивним.

Ми не зупиняємося на даному дослідженні. В наступному – розглянемо іншу галузь, в якій з'явиться лідер (а можливо, їх буде й декілька).

P.S. При розробці методології огляду ми звертаємося до експертів. Критерії оцінки оглядів з кожної галузі розробляються за консультаційної участі ВО «Юстініан», яка має 12-річний досвід розробки методик дослідження ринку, в тому числі – рейтингових програм юридичних фірм.

Сергій Кемський , президент ШЕРП.